

WSPIERANIE ROZWOJU POZNAWCZEGO UCZNIA

Materiały i scenariusze dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej

Spis treści

Wychowanie poprzez nauczanie	5
Główka pracuje. Jak dbać o lepszą uwagę	11
Jak zachęcać do lektury?	17
<i>Kamishibai</i>. Alternatywa dla tradycyjnych metod nauczania	23
Kinezyjologia edukacyjna w nauczaniu dzieci młodszych	27
Opisy wybranych sytuacji edukacyjnych w klasach I–III szkoły podstawowej	35
Jesienne zabawy – odkrywanie wartości i atrakcyjności tradycyjnych zabaw i zwyczajów polskich	37
Toruńskie pierniki – odkrywanie tajemnic Torunia i swoich talentów cukierniczych	49
Świąteczny maj – odkrywanie radości ze wspólnego świętowania i dumy z poznania poloneza – polskiego tańca narodowego	55
Zimowe zmartwienia ptaków. Przygotowanie w zabawach ruchowych do eksploracji środowiska przyrodniczego oraz rozumienia tekstów literackich	65
Kto pocieszy nosorożca? Odkrywanie prawd fizycznych poprzez eksperymentowanie i filozofowanie	79

Noty autorskie

Małgorzata Małycka

Współautorka podstaw programowych wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, edukator, Prezes Fundacji dla Edukacji POLIS; współautorka programów nauczania i scenariuszy, autorka poradników metodycznych dla nauczycieli oraz cyklu podręczników dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym „Przyjaciele z piórnika” (wydawnictwo PCE LITERKA).

Małgorzata Wróblewska

Współautorka podstaw programowych wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, tutor, osoba prowadząca niepubliczną placówkę doskonalenia nauczycieli, współautorka podręczników internetowych zamieszczonych na platformach edukacyjnych „Włącz Polskę” i e-Akademia Przyszłości, współautorka programów nauczania i scenariuszy.

Grażyna Żyła

Pedagog z wieloletnim doświadczeniem.

Małgorzata Łuba

Psycholog, psychoterapeutka poznawczo-behawioralna, trener, www.2be.edu.pl.

Magdalena Goetz

Psycholog, psychoterapeutka poznawczo-behawioralna, trenerka. Prowadzi psychoterapię młodzieży i dorosłych oraz warsztaty psychoedukacyjne i szkolenia dla dzieci, młodzieży, nauczycieli i rodziców.

Aleksandra Kubala-Kulpińska

Pedagog, terapeuta, trener, autorka programów profilaktycznych, materiałów szkoleniowych oraz publikacji dla rodziców, uczniów i nauczycieli.

Ewa Ostarek

Doświadczony trener języka angielskiego. Autorka wielu artykułów w prasie branżowej. Prowadzi nie tylko indywidualne sesje językowe online, konsultacje z elementami neurodydaktyki, NLP i coachingu, ale i stacjonarne szkolenia oraz warsztaty dla kobiet. Angielski to jej pasja, którą dzieli się za pośrednictwem strony www.ewaostarek.pl.

WYCHOWANIE POPRAZ NAUCZANIE

Założeniem nauczania wychowującego jest pełnienie przez uczniów w procesie kształcenia wielu ról społecznych, dzięki którym równolegle ze zdobywaniem wiedzy i umiejętności kształtują swoje przekonania, poglądy i system wartości.

Nauczanie a wychowanie

Nauczyciel podejmuje planowe i systematyczne działania, dzięki którym uczeń zdobywa nową wiedzę i nowe umiejętności, rozwija swoje zainteresowania i zdolności.

W dziedzinie pedagogiki prowadzono wiele teoretycznych rozważań dotyczących tego, czym jest nauczanie i wychowanie i jakie są cele tych procesów. Bez przytaczania naukowych definicji można w uproszczeniu zauważyć, że pojęcie nauczania dotyczy oddziaływania na sferę poznawczą ucznia. Nauczyciel podejmuje planowe i systematyczne działania, dzięki którym uczeń zdobywa nową wiedzę i nowe umiejętności, rozwija swoje zainteresowania i zdolności. Wychowanie natomiast związane jest z oddziaływaniem na osobowość ucznia, w szczególności na sferę emocjonalno-motywacyjną. Odnosi się ono do całości wpływów przygotowujących młodego człowieka do życia w społeczeństwie i kształtujących takie elementy jego osobowości, jak: przekonania, postawy, wartości, cele, ideały.

Nauczanie i wychowanie są procesami odrębnymi jedynie w teorii. W rzeczywistości szkolnej, gdzie realizowane są cele zarówno dydaktyczne, jak i wychowawcze, procesy te wzajemnie się przenikają. Mogłoby się więc zdawać, że nauczanie wychowujące jest w edukacji czymś oczywistym. Czy jest tak w istocie?

Wskazówki dla nauczyciela, jak nauczać, wychowując

- Nauczyciel wychowuje nie tylko słowem, ale przede wszystkim własnym działaniem. Powinien więc swoim przykładem modelować prospołeczne zachowania i postawy, być wzorem pewnych cech (takich jak tolerancja, życzliwość, sprawiedliwość, asertywność itd.). Większy wpływ na ucznia ma bowiem to, co nauczyciel robi, niż to, co mówi. Nauczyciel, który powtarza uczniom, że agresja jest niewłaściwa, a sam krzyczy na nich podczas lekcji, obraża ich, krytykuje w sposób raniący, nie będzie skutecznym wychowawcą. Nie będzie wiarygodny również taki nauczyciel, który mówi o szkodliwości palenia papierosów, sam będąc palaczem. Przykłady można mnożyć.
- Nauczyciel wychowujący nie powinien uciekać od wartości – w treści i sposobie nauczania powinno dać się odczytać cenione przez niego wartości, które chce przekazać podopiecznym.
- Ważnych wskazówek co do postaw i wartości, które należy kształtować w wychowankach, udziela podstawa programowa. Warto ją przeanalizować pod tym kątem i na tej podstawie formułować cele nauczania i wychowania.
- Niezwykle istotne są takie postawy nauczyciela wobec ucznia, jak akceptacja i szacunek. Podopieczny, który czuje się podmiotowo traktowany, odwzajemnia szacunek i traktuje poważnie to, co nauczyciel stara się mu wpoić. Zwraca uwagę na wartości przekazywane przez nauczyciela i z większym prawdopodobieństwem będzie je uwewnętrzniał.
- Nauczanie wychowujące powinno budować w uczniach poczucie własnej wartości, które jest podstawą zdrowego funkcjonowania i odnoszenia sukcesów, daje siłę i odwagę do podejmowania wyzwań, radzenia sobie z niepowodzeniami, przewycięzania trudności. Nauczyciel powinien dostrzegać i wzmacniać mocne strony podopiecznych, chwalić i nagradzać nie tylko osiągnięcia, lecz także wysiłek, oraz unikać raniącej krytyki.
- Nauczyciel wychowawca przygotowując do życia w społeczeństwie, powinien też ukształtować w podopiecznych poczucie odpowiedzialności. Dotyczy to zarówno wywiązywania się z przydzielonych obowiązków, jak i odpowiedzialności za własne czyny. Dlatego w działaniach podejmowanych wobec klasy, nauczyciel nie powinien stosować odpowiedzialności zbiorowej. Wskazane byłoby natomiast wyznaczenie uczniom jasno określonych obowiązków, czyli obszarów indywidualnej odpowiedzialności, dostosowanych do ich możliwości rozwojowych. Wspieranie dzieci i młodzieży w wywiązywaniu się z przydzielonych obowiązków, którym są w stanie